

Opettajalle

Harakanvarpaita-kirja harjoittaa **yläkoulun ja toisen asteen oppilaiden** kirjoittamisen ja lukemisen taitoja monipuolisesti. Kirjan tekstit ovat oppilaita kiinnostavia, erikoisia juttuja. Jokaiseen tekstiin liittyy paljon tehtäviä. Sinä voit valita kullekin oppilaalle juuri hänen tarvitsemiaan harjoituksia.

Kirjassa kiinnitetään huomiota sellaisiin kirjoituksen perusasioihin, jotka ovat osalle oppilaista epäselviä (esim. *tavutus, aakkosjärjestys, kaksoiskonsonantit, yhdyssanat* sekä *isot ja pienet alkukirjaimet*). *Pilkut ja muut välimerkit, verbien persoonamuodot* ja *possessiivisuffiksit* ovat tavallisimpia opiskelijoiden ongelmia vielä lukiossakin.

Kirjan kuvien alla tai vieressä on *viivat kuvatekstejä varten*. Tavoitteena on, että oppilaat tutkivat kuvia ja miettivät, miksi tämä kuva on tässä ja mistä se antaa tietoa. Sitten he kirjoittavat kuvaan sopivan kuvatekstin. Samoin harjoitellaan informatiivisten *väliotsikoiden kirjoittamista* juttuihin.

Tekstin ymmärtämisen kannalta on tärkeää osata päätellä itselle vieraiden sanojen merkitys. Suomen kielessä on paljon sanoja, jotka *merkitsevät eri yhteyksissä hyvin erilaisia asioita*. Tavoitteena on, että oppilaat huomaavat, että heille tuttu merkitys ei aina ole tekstikonaisuuteen sopiva.

Tärkeää on myös huomata, että kuvat ovat tekstin ohella tärkeitä tiedon lähteitä. Niiden tarkoituksena on lisäksi helpottaa tekstin ymmärtämistä. Oppilaat eivät kuitenkaan aina osaa riittävän hyvin käyttää niitä hyödykseen.

Pyrkimyksenä on, että oppilaat oppivat erottamaan erilaisista teksteistä *tärkeät ja vähemmän tärkeät asiat*. Näin he oppivat tekemään *tiivistelmiä*. Tämä on taito, joka puuttuu monelta yläkoulun ja toisen asteen opiskelijalta.

Sisältö

Opettajalle	4
Eläinkunnan älykkö	5
Kummallisia eläimiä	21
Hirviöiden puisto	37
Outojen olentojen puisto.	53
Nantesin jättiläiset	69
Vihreät lapset.	85
Draculan linna	93

Kummallisia eläimiä

Kuvittele, että sinä sukeltalet valtameren syvyyksissä sen ihmeellistä kauneutta ihailen. Yhtäkkiä uimalasiesi pintaan heijastuu kuvassa oleva naama. Uh-huh!

Minua tämä murheellinen naama tuijotti syyttävästi, kun australialaiset kalastajat nostivat sen troolillaan ylös vedestä. Mietin silloin, että voi kala parkaa, eipä ole sinua kauneudella pilattu.

Jotain tuttua naamassa kuitenkin oli. Hetken päästä minä muistin. Netissä oli muutama vuosi sitten äänestys siitä, mikä on maailman rumin eläin. Sen voitti tämä möykkykalaksi kutsuttu kala (engl. blobfish).

Möykkykalat kasvavat korkeintaan 30 cm pituiseksi. Ne elävät 600–1200 metrin syvyydessä. Möykkykalan ruumis on hyytelömäistä massaa. Siksi sen ei tarvitse rasittaa itseään uimaliikkeillä. Se voi vain ajelehtia sinne tänne merenpohjan yläpuolella.

Ravinnon hankkiminenkaan ei ole kovin työlästä. Pintavesistä vajoaa koko ajan ma-

koisaa syötävää suoraan sen avonaiseen suuhun. Ravut ovat erityisen herkullisia.

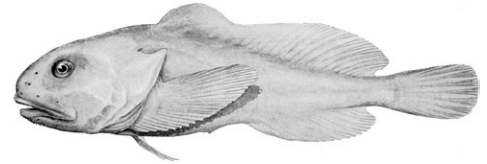
Syvällä meren pohjassa on 120 kertaa voimakkaampi paine kuin pinnan tasolla. Siksi möykkykalan ulkonäkö muuttui, kun se joutui meren pinnalle. Sen posket roikkuivat, ja se näytti muutenkin kovin väsähtäneeltä.

En edes halunnut pohtia, minkä näköiseksi me tulimme sen kotiympäristössä. Ihmisiä ja möykkykaloja ei todellakaan ole tarkoitettu elämään samassa paikassa!

7. **Lisää** alla oleviin virkkeisiin rivin alussa olevat **verbit oikeassa muodossaan**.

Tarkista tehtävä sivun 21 tekstistä.

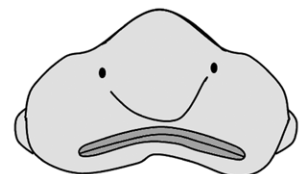

sukellella	Sinä _____ valtameren syvyyksissä.
tuijotti	Murheellinen naama _____ minua syyttävästi.
nosti	Kalastajat _____ sen troolillaan vedestä.
muistaa	Hetken päästä minä _____ .
kasvaa	Möykkykalat _____ 30 cm pituisiksi.
elää	Ne _____ 600–1200 metrin syvyydessä.
rasittaa	Sen ei tarvitse _____ itseään.
voi olla	Ravut _____ erityisen herkullisia.
muuttuu	Möykkykalan ulkonäkö _____ .
tulisi	Minkä näköisiksi me _____ siellä?

8. Mitä **tietoja** sivulla 21 on **möykkykalasta**? Kirjoita viivoille esimerkiksi sen elinympäristöstä ja ulkomuodosta. (Huom. ”ruma” ei riitä kuvailemaan sitä!)

9. Mitä me tarvitsisimme, jotta voisimme mennä tapaamaan meren pohjassa elävää möykkykalaa?

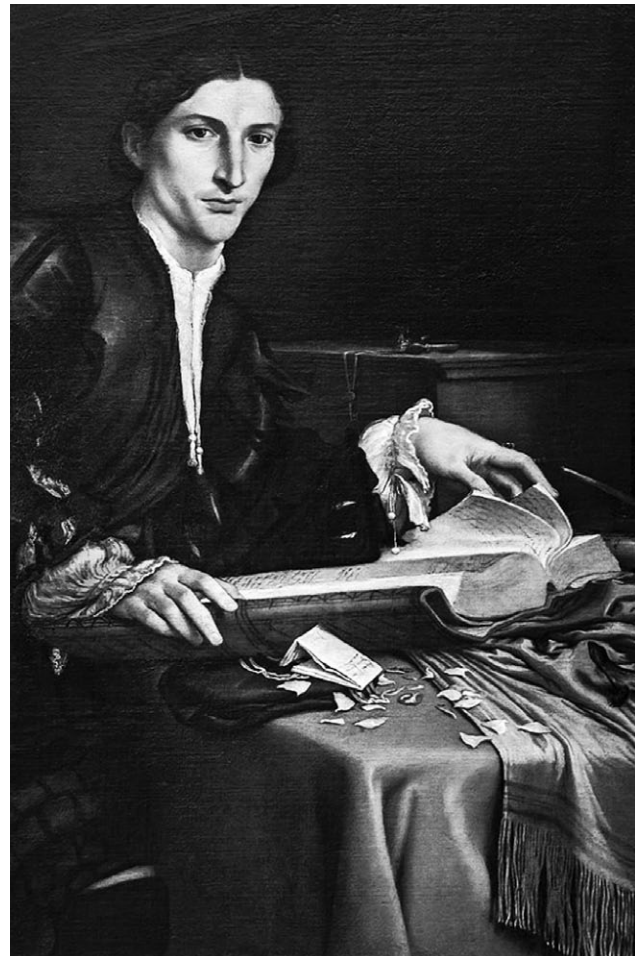
Murheen murtama prinssi

Vuonna 1553 italialainen prinssi Vivico Orsini joutui sodassa julman vihollisen vangiksi. Hänen paras ystävänsä oli kuollut samassa taistelussa. Kun prinssi lopulta palasi kotiin murtuneena miehenä, vastoinikäymiset jatkuivat. Hänen vaimonsa oli kuollut.

Surusta sairas Vivico päätti rakennuttaa kotilinnansa lähistölle puiston. Se ei kuitenkaan olisi rauhallinen ja kaunis paikka. Kauheita kokenut prinssi halusi järkyttää puistoon tulijoita. Sokkeloisen alueen sisälle tehtiin valtavan suuria, kivisiä olentoja. Yksinäinen Vivico teetti niitä lisää ja lisää koko elämänsä ajan.

Kun prinssi kuoli vuonna 1584, puistossa oli noin 25 pelottavaa hirviötä. Nyt kukaan ei kuitenkaan enää hoitanut puistoa. Kasvit saivat rauhassa vallata koko alueen. Pian poluillekin ilmestyi pensaita ja kivisten olentojen päälle kasvoi sammalta.

Lähikylissä kerrottiin kammottavia tarinoita puistossa kummittelevista hirviöistä. Ihmiset eivät siksi uskaltaneet mennä sinne. Vasta 300 vuotta myöhemmin puistoon eksyi kaukaa tulleita retkeilijöitä. Hämmästyneinä he vaeltelivat prinssin outojen hirviöiden valtakunnassa.

28. Lue sivun 37 teksti. **Kirjoita kahdella virkkeellä sivun keskeiset asiat.** Virkkeissä tulee olla ainakin nämä sanat: *Antonio, pelotella*

29. Lue sivun 38 teksti. **Kirjoita kahdella virkkeellä sivun keskeiset asiat.** Virkkeissä tulee olla ainakin nämä sanat: *Vivico, järkyttää*

30. Lue sivun 39 teksti. **Kirjoita kahdella virkkeellä sivun keskeiset asiat.** Virkkeissä tulee olla ainakin nämä sanat: *patsas, nähdä*

31. Lue sivun 40 teksti. **Kirjoita kahdella virkkeellä sivun keskeiset asiat.** Virkkeissä tulee olla ainakin nämä sanat: *kokemus, suru*

Lue teksti ja kirjoita sopiva väliotsikko:

Lue teksti ja kirjoita sopiva väliotsikko:

ITE on lyhenne sanoista ”itse tehty elämä”. Se tarkoittaa, että taiteilija ei ole opiskellut missään oppilaitoksessa taiteen tekemistä. Hän on harjoitellut sitä itsekseen.

Veijo Rönkkönen oli yksi Suomen kuuluisimmista ITE -taiteilijoista. Hänen elämänsä ei kuitenkaan ollut helppoa. Vanhemmat eivät arvostaneet hänen taiteellisuuttaan. Heidän mielestään hänen piti jo lapsena tehdä oikeaa työtä. Kun hän oli 16-vuotias, hän meni töihin Simpeleen paperitehtaalle. Siellä hän työskenteli eläkeikään asti.

Ujon pojan lapsuus ja nuoruus olivat vaikeita. Taiteilija kertoikin, että patsasharrastus oli hänen pelastuksensa. Hän ei uskaltanut lähestyä muita ihmisiä, mutta patsaat toivat ihmisiä hänen luokseen.

Veijosta kasvoi hiljainen, yksin viihtyvä aikuinen, joka ei koskaan matkustanut kauas kotoaan. Hän oli kuitenkin ystävällinen ja huumorintajuinen mies. Työ omalla pihalla oli hänelle paljon tärkeämpää kuin työ tehtaassa.

Kuvat: www.patsaspuisto.net

Ensimmäisellä tehtaasta saamallaan palkalla Veijo osti kymmenen omenapuun taimea. Siitä alkoi koko elämän jatkunut puutarhaharrastus. Hän myös opiskeli puutarhanhoitoa kirjukurssin avulla. Hänen ihmeellinen, loistokas puutarhansa palkittiin myöhemminä vuosina moneen kertaan. Nykyään Parikkalan patsaspuisto on Pohjoismaiden hienoin fantasiapuutarha.

30. Selitä, **mitä alleviivatut sanat tarkoittavat** näissä lauseissa.

Heidän mielestään taide ei ollut oikeaa työtä.

Käynti patsaspuistossa on mieleenpainuva.

Hänen näyttelynsä on voimakas mielenilmaisu.

Hän ei tuntenut minkäänlaista mielenkiintoa siihen työhön.

Nähtyään tämän patsaan mies suuttui mielettömästi.

Hän antoi mielihyvin meille luvan kulkea puistossa.

Hän on melkoinen mielistelijä.

Nämä kengät ovat miellyttävät jalassa.

Menisin mieluiten suoraa päätä kotiin.

Mekaaninen elefantti

Nantesin kaupungin kaduilla kulkeva jättiläiselefantti on tehty puusta ja teräksestä. Se on 12 metrin korkuinen, 21 metrin pituinen ja 45 tonnin painoinen. Se on siis painavampi kuin kaksi isoa linja-autoa yhteensä. Elefantti kulkee hybridikoneen voimalla. Sen metallisen rungon voiteluun käytetään 2500 litraa öljyä.

Tämä komea, mekaaninen eläin kuljettaa myös ihmisiä. Sen terasseille mahtuu yhteensä 49 matkustajaa. Mikään vauhtihirvu elefantti ei ole. Se tallustaa 1–3 kilometrin tuntivauhtia. Kävellessä pääsisit nopeammin perille. Elefantin matkassa on kuitenkin paljon hauskeempaa!

Kun nouset elefantin kyytiin, voit ihaila komeita rattaita, jotka liikuttavat sen jalkoja. Sisätiloissa on muutakin silmäniloa, kuten veistoksia ja koristeellista arabiankielistä kirjoitusta.

Sitten sinun kannatta kiivetä elefantin selässä olevalle terassille. Nyt olet niin korkealla, että voit kurkistaa sisään kadun varrella olevien talojen neljännen kerroksen ikkunoista. Terassilta näet myös, kuinka elefantti ruiskuttaa komealla kärsällään vettä ohikulkijoiden päälle.

Vlad Dracula

Vlad Dracula syntyi Transilvaniassa noin vuonna 1430. Hänen isänsä oli Valakian ruhtinas. Perheen nimi Dracula tulee latinan sanasta draco, joka tarkoittaa lohikäärmettä. He saivat nimen, kun Vladin isä valittiin Lohikäärmeen ritarikunnan jäseneksi.

Kun Vlad oli 10-vuotias, hän joutui isänsä ja veljiensä kanssa osmanien vangiksi. Vapautumisen jälkeenkin Vlad ei saanut olla rauhassa. Hän joutui odottamaan useassa eri maassa, että pääsisi takaisin kotimaahansa.

Kun Vlad lopulta nostettiin Valakian ruhtinaaksi, hän ei uskaltanut luottaa kehenkään. Hänen valtakunnassaan seurasi pienimmistäkin rikoksista ankaria rangaistuksia. Kuolemantuomio oli tavallisin rangaistus. Myös osmaneja ja muita vihollisiaan hän pelotteli julmuudellaan. Hän tapatti tuhansia vihollisiaan seivästämillä.

Lopulta Vlad syrjäytettiin, ja hän pakeni vuorille. Sieltä hän matkusti pyytämään apua Unkarin kuninkaalta, mutta vastaanotto oli odottamaton. Hänet heitettiin palatsin vankilaan. Siellä hän virui 13 vuoden ajan. Kun hän lopulta palasi kotimaahansa, hänet pian surmattiin siellä.

Jo Vladin elinaikana hänen hirmuinen maineensa levisi Euroopassa. Hänestä kerrottiin aluksi suullisesti ja myöhemmin myös kirjallisesti hurjia juttuja. Tarinat hänestä olivat kuitenkin hyvin erilaisia eri maissa.

Tarinat julmasta hallitsijasta

Romanialaisissa kertomuksissa Vlad on lujaluonteinen ja oikeudenmukainen hallitsija. Romanianlaiset eivät myöskään käytä hänestä nimeä Dracula, koska se tarkoittaa romanian kielessä paholaisen poikaa. Venäläisissäkin tarinoissa hän on oikeudenmukainen mutta julma ja väkivaltainen hallitsija.

Saksalaisten tarinoissa Vlad on mielipuolinen, verenhimoinen hirmuhallitsija. Niissä kuvaillaan yksityiskohtaisesti ja liioitellen, minkälaisia julmia kidutus- ja surmaamistapoja hän käytti. Erään saksalaisen runon käänkösvirhe aiheutti lisäksi sen, että ihmiset uskoivat Vladin juovan ihmisverta. Tämän vuoksi hänen nimensä liitettiin myöhemmin vampyyreihin.

24. Selitä, **mitä lauseista alleviivatut kohdat tarkoittavat**

Hänen esiintymisensä oli valtava menestys.

Hänen kuolemansa oli koko maalle valtava menetys.

Dracula ei kestä päivänvaloa.

Hänen tekemisensä eivät kestä päivänvaloa.

Hän perääntyi kauhuissaan.

Hänen oli pakko perääntyä suunnitelmastaan.

Christopher Leen Dracula oli pelottavan uhkaava.

Säätila alkaa olla uhkaava.

25. Minkälaisia ikäviä asioita nämä sanat voisivat kuvata? Kirjoita lauseet, jossa ne ovat.

paha _____

tukala _____

kova _____

tiukka _____

kiperä _____

ilkeä _____

